

(Folytatás)

Győrbe érkezünk, Apu nővére és családja. A mi dzsipünk katonái megtették a szívességet a kerületre. Apu és családja mind möltingi születésű, Anyu pedig kifogástalanul beszél németül.

Persze csak rövid időre maradunk, amíg újra haza tudunk utazni. Nehéz öt tagú családot befogadni a három tagú család mellé. Így kerülünk Nádorvárosba a Fecske utcába. Ideiglenesen.

Szép ház, nagy kerttel, Montz néni a tulajdonos lakik egy kis szobában, mellette mi a nagyban, egy másik kisebb szobában egy fiatalabb néni magában. A ház minden többi részét közösen használjuk. Ideiglenesen.

Addig is, Anyu igazi lószőr matracokat akar a már ott levő és még több ágyakba. Új párnákat, paplanokat és dunyhákat is kapunk. Apu beszerzi őket, Anyu elégedett.

A mennyezetig érő krém színű fafűtésű cserépkályha kellemes meleg tartja lakásunkat. Jó lesz itt addig, amíg hazamehetünk.

Van egy pince is a ház alatt, de mi is, és a két néni is inkább a szomszéd két emeletes ház pincéjébe futunk szíznázáskor. Talán a több ember társaságában van a biztonság? Minket gyerekeket meg állandóan ijeszgetnek az „oroszok jönnek”-kel, hogy már el sem hiszünk, valamikor is itt lesznek.

Ülünk a pincében, sokan. Több tucatjával. Mindenki ideges, türelmetlen, talán előre érzik rettenetes fog történni.

Mellőlünk nem mozdultok, Anyu parancsol. No, csak a pinceablakhoz, míg Anyu félrenéz. Öcsikémet is húzom.

Örömkialtás mindkettőnk torkából! Itt vannak az oroszok!! Itt vannak az oroszok!! Nézzetek csak ki az ablakon!!

Akkora pofonokat te hülyezés mellett még nem kaptam, mert pofont soha, de alapos veréseket és még hülyének sem voltam titulálva eddig.

Mély csend ül a pincén, mintha mindenki meghalt volna, majd a nyitott ajtón át hosszú árnyékok jelennek meg a pincelépcsőkön. Fehér orosz katonák barátságos, mosolygó arcjai hoznak feszültségoldozást. Integtetve távoznak. A félelmet megnyugvás váltja fel, csendes beszélgetés is kezdődik. Egyik visszalép. Egy bottal járó bácsit utasít sétáljon előtte. Azt gondolja túl egyenes járásáról, ő egy volt katoná és lelővi.

Ördögi morajlás, elszabadult vadállatok bömbölése, kiszabadult örültek tombolása rázza meg a pincét, amint a magukról talán nem is tudó részeg fekete söpredék vinnyogva tekereg vagy esik lefele a lépcsőkön. Már mindenki kiabál, sír, ordít félelmében, bántalmában.

Rettegünk. Apu mondja, szemet a földre, senkire nem nézni, nagyon lassan, szó nélkül libasorban utánam jönni. Apu a kétévessel a karján, öcsém, én, Anyu.

Így megyünk a fal mellett, majd a lépcsőkön is fel, a fal mellett, szemben a búzló hordával. Mindenhol a házakból az ordítások szörnyűsége.

Halott emberek, döglött lovak és mi csak megyünk libasorban. Előttünk, mögöttünk lónek, egyik oldalról a régiek, másik oldalról az újak.

Így érünk be a nagy kórházba menedéket kérni. Kapunk. Több termet

Salamon tornya...

amikor még belülről a fa csigalépcső kúszott a magasba és kívülről az ablakok alatti fák tetején mókusok ugrándoztak

keresztelnek el tifusz osztálynak. Az egyik ilyenbe vagyunk beteretelve. Mindegyikünknek van egy ágya, napi ételme, ami egy pici átlátszó szelet kenyérből és egy pohár cikória kávéból áll. De oda az oroszok nem mernek bejönni.

Sok hetet vagyunk így bezárva, én már a kisujjamat nem tudom mozgatni, nincsen erőm hozzá. A szomszéd teremben halt éhen nagyapám, Apu édesapja igen öreg. Nem is tudtuk, ő is ott van. Hogy vészelték át szüleim e szerencsétlenséget? Nagyon erősnek kellett lenniük.

Végre hazakaszálódunk, nehezen. Menetelésünk nem könnyű. A házra, lakásunkra nem ismerünk rá. Minden összetörve, a lószőr matracok a padlón véresen, piszkosan, a lakás lakhatatlan. Anyu rettenetesen sír. Honnan került elő? Egy szőke orosz kiskatona toppan szobánkba, látja Anyu kétségbeesését, átöleli őt, vágasztalja és a sarokban heverő összetört kávédarálónkat hozza oda néki, nézd, ez még itt van.

Mi gyerekek nagynénémekhez kerülünk, szüleim mindent kitakarítanak, de már nincsen lószőr matrac, csak szalmazsák. De új paplanok, dunyhák, párnák. A konyhában is a legszükségesebbek. Egyelőre, átmenetileg, míg hazamegyünk. Anyu nagyon gyengének látszik. Talán azért nem utazunk?

Végre utazunk. Haza. Szüleim és én. A két öcsikém nagynénémnél maradnak. Budapesten Nagyapámnál szállunk meg, mielőtt hazamegyünk Húvösvölgybe, házunkhoz.

Az ajtón nincsen lakat. A zár ki van cserélve. Valaki van odabent. Apu csenget, egy bácsi nyit ajtót. Erős szaváltások. Mindenki hangos. Semmi keresni valónk ott nincs, Apám örüljön, hogy nem lett felhúzza az első fára németes neve miatt és a ház teljesen üres volt, amikor ő azt, mint egy elhagyott házat megkapta a minisztériumtól, mivel ő ott dolgozik.

Én besompolygom a felnőttek lábai között a házba és éktelenül kiabálni kezdek. Apu, Anyu, ez a bácsi hazudik, mert mindenünk itt van. Még az én Herendi ajándékaim is a vitrinünkben.

Utánam rohan, megfogja kravátlimat a nyakamnál, jól felemel, az ajtón kihajít és gurulok, gurulok.

Apu felkap, mindhárman sietünk el onnan. Anyu nehézkesen. Nem tudom miért képtelen gyorsabban jönni.

Így történt fiam, hogy nagyszüleidből, anyád szüleidből „senkik, nagy senkik” lettek.

Nagyapám kedvesen kivezet a kertbe, be a mosókonyhába, rámozárja az ajtót és mondja, most egy kicsit itt kell maradnod.

A lakásból Anyu nagy kiabálását hallom, majd Nagyapám veszekedését Apuval a kertben. Minek kell ennyi gyerek ilyen világban? Közben Anyu megállás nélkül kiabál. Én is rákezek, engedjenek ki, mi van Anyukámmal? Miért nem mentek oda segíteni rajta? A gólya néni csipegeti Anyut, mert hoz néked egy új kistestvért. Már jobban bömbölni nem tudok, Nagyapám sem hagyja lejjebb Apu szidását, amit nem

értek, mi köze néki az új kistestvérhez, míg egy bácsi jön ki a lakásból és mondja boldogan, egy szép kisleányt kapott a család. Mindannyian bemehetnekünk. A bácsi elmegy, csak egy néni van még ott Anyuval és az ici-pici babával. Én, négy hónap múlva leszek kilenc éves.

Nincsen hová visszamenni Budapesten. A régi, patinás bőrdíszműves cég is, ahol Apu dolgozott megszűnt, tulajdonosai elveszték a háborúban. Győrben maradunk.

Az elegáns, drága, művészien kivitelezett női táskákra már nincs igény. Apu ügyes és nagyon szorgalmas ember, feltalálja magát. Magánkisiparos lesz. Kárpitós és lószerszám készítő, javító. Napi hosszú órákat és még vasárnap is dolgozik. Csak a karácsony, újév és húsvét, amikor boldogan együtt lehetünk. Betegen soha nem látom.

Nyár jön, nagyon szép a kertben. Sok gyümölcsfa, zöldeges veteményes ágyak, a Montz néni nekem és öcsémnek is adott egy kis területet, ahol ültetgethetünk, sűrűn nézegetve, no kibújnak-e már a kis zöld fejek a földből? Lehasalhatunk a veteményesek között és figyelhetjük a kis hangyák végnélküli szorgos futkározásait, gondolkodva azon, tudnak-e egymás között beszélgetni? Ha rosszkodnak, ki bünteti meg őket?

Rengeteg sikló is van a kertben. Olyan jó méteres hosszúak. Főleg a kert végében, ahol a söprűgyár magas téglafala nyúlik az égig. Alatta terméskövek össze-vissza. Ott mindig jó meleg van a napsugaraktól. Öcsikémmel ott szeretünk siklókra vadászni. Elcsípjük a nyakánál, meg a farkánál, majd jó erővel messze dobjuk őket magunktól, míg jókat nevetünk, amint villámgyorsan elkúsznak. Egyik alkalommal nem mi nevetünk, hanem ők. Hogy történhetett? Már éppen mindkettőnk kiválasztja „áldozatát”, keresve a legbiztosabb pillanatot elcsípni őket, amikor több mint tucat megeléghetett játékos kedvünket és sebesen siklanak felénk minden irányból. Uccu neki rohanunk a konyha kertfelőli ajtaja fele. Igen ám, de Montz néni leszedte a káposztákat, helyüket csúnya bogács nőtte be, és mi azokon rohanunk.

Egy másik sikló meg a nagy barackfán tekeregve tölti ki mérgét rajtam. Minden fa teteje a mi otthonunk is. Még az utcán is a hatalmas hársfák. Imádnék ott ücsörögni, beszélgetni mi ketten. Vasárnap lévén, Anyu felöltöztet bennünket, látogatóba megyünk. Apu ugyan dolgozik. Rajtam mintás zöld selyemszoknya, fehér magyaros hímzett blúzzal. Ki ne tegyétek a lábatokat a verandáról! Mi is jövünk. Sokáig tartott a várás. Öcsikémmel fel a barackfára. No, csak pár percre, bent unalmas. Még ilyen nem láttam, azt hittem a siklók nem szoktak fára mászni, de ez igen. Belekaptam a szép szoknyámba. Ez alkalommal tudom, megérdemeltem az alaposat.

Két házzal előbb egy idős bácsi lakik magában. Nagyon kedves hozzánk, sokat mesél nekünk, néha süteménnyel

kínál, de azt nem fogadjuk el, Anyuék nem engedik senkitől. Vicces is a bácsi. Kérdezzük tőle, hogyan foghatnánk madarat, mert kalitkába szeretnénk tenni a verandára. Ó, azt nagyon könnyű, csak be kell sózni a farkát és utána nem tud repülni. Öcsikém igen lelkesedik, míg rá nem lépek a lábára.

Máskor engemet is megviccelt. Akartok zsebpénzt keresni? Ó, hogyne. Akkor szedjétek össze sok tücsköt, a szárnyait vigyétek be a patikushoz az megveszi tőletek, mert orvosságot, kinnint készít belőle. Össze is szedünk mi két dobozra valót, persze a szárnyaikat nem szedjük le, azt a patikusra akarjuk bízni. A doboz tetőket picit nyitva hagyjuk, hadd levegőzzenek és be az ágy alá, majd reggel elkéredzünk Anyutól, hadd menjünk a patikába. Az összes tücsök megszökött az éjjel, szerte a szobában mindenhol, mindenben. Hű, ha!

Öcsikém csintalan, olyankor kap egy párat a fenekére tőlem. Akkor is, amikor egy sündiszót tett lepedőm alá az ágyamba.

Egy füves réttel, majd a nádassal fejeződik be utunk. Ott mindig találunk valami kis állatkát, egyszer egy vakondot is hazavinni, etetni, vigyázni rájuk, még ha nem is szeretik.

Anyu minden kora reggel megy a piacra a napi élelmiszerért. Gyalog, elég messze van tőlünk. Nehéz lehet azt néki mind hazacipelni, mert csak a gyümölcsök két kiló. Mi addig vigyázunk a két kisebb testvéreimre. Melegek vannak, gondoljuk öcsikémmel, készítünk egy sátrat a kertben. A szomszéd házból a Varga néni lekaszált a füvet a réten a nyulainak és a fű már jó száraz. Abból jó sokat behordunk az előkertbe, rá az egyik virágágyra, lepedőket a szekrényből sátrornak, majd mind a négyen bent csücsülünk, illetve a baba fekszik, mikor Anyu végre hazajön. Most már a főzőkanalak helyett szíjazások jönnek.

A szemben levő szomszédunk a Hajdu család, öt fiúval. Nagyon szigorú szülei vannak. Mindegyiknek kell tudni főzni, takarítani és még kötni is. A téli sapkájukat, sáljukat, zokniikat, mind maguknak kell megkötni. Tudják, nem szabad hozzánk bejönniük a kertbe gyümölcsözni, Montz néni rám bízta, vigyázzak erre, de azért próbálkoznak. Egyik kifigyeli, amikor sem az Anyu, sem a Montz néni nincsen otthon és már is a kerítés tetején van. Figyelmeztetem, ha nem a kerítés másik oldalán száll le, a kezembe kapott kővel dobom meg. Nevetve, rám sem hallgat. Sajnos a kő fején taláta. Ordítva, véres fejjel rohan haza, majd a fején egy törülköző, mamájával a kórházba. Gondolom, ennek nem lesz jó vége számomra sem. Mire hazáérték a kórházból nagy kötással a fején, Anyu is hazaért a piacról. Nagy láрма a két mama között. Én az én Anyum mögött, ő az ő Anyuja mögött. Már jó ideje megy a ki a hibásdi, mi ketten megunjuk. Csendben hátra a kertbe, ahol egy kicsit csendesebb. Leülünk a földre, még szilvával is megkínálom fájdalom csillapítóul.

Öcsikémmel együtt hárman beszélgetünk. Egyszer csak nagy csend. Upsz, mi történt? A két mama jön hátra, villogó, mérges szemekkel méregetnek mindkettőnket, majd a fiút a mamája hazáig veri, engemet az enyém meg csak ott helyben.

Montz néniem van egy szép unokája, vastag, nagy fonott hajjal, hátán a derekáig, az unokának pedig egy vőlegénye. Azok sokszor beülnek az ajtónk elé a hallban és szakálják Anyut, aki sír is e miatt. Azt akarják elérni, menjünk el onnan lakni, mert ők akarnak odaköltözni. Apu sem tud mit tenni ellene. Montz néni nem hiszi el unokája rosszasságát.

A nyár sebesen halad hónapjaival 1945-ben is úgy, mint minden más évben. Ami szép, az hamar múlik. Először megyünk iskolába én, és öcsikém ez őszén, mert a háborús, tele bombázós években nem engedtek szüleink el otthonról. A hűvösvölgyi hegyoldalról, majd az ismeretlen falusi házból.

Ma cudarul elkapott a nosztalgia, múltbaplanlás. Gyerekkori emlékek. Amikor férjemmel meglátogatjuk a régi házat Hűvösvölgyben és a fiatal pár elmondja, azt egy nagyon idős, végtelenül szimpatikus embertől vették meg, aki azt már a háború befejezése óta tulajdonította, a szívemben dobok perdülnek. Igen, ő volt az, aki minket kiszórt onnan.

Elgondolkodva. Mennyi de mennyi bájós Nagypapa toporog még ma is köztünk, akiknek helye a börtönben lenne.

Elmegyünk gyermekéveim első egyikéhez is a harmincas évekből, a Salamon tornyához. Ehhez a ma már csupán egy vasbeton szembántó tömeget tévesen nevezett Salamon tornyához, mivel László ellenkirály Salamont az ellene való összeesküvése miatt Visegrádon zárta börtönbe, 1081-ben, a tornyot viszont csak az 1250-es években kezdte építeni IV. Béla és Mária.

Azóta számos háborús események csonkították, mint például az egyik legszomorúbb tragikus története, amikor is I. Ferdinánd ágyúival erősen megrongálta a város felőli oldalát 1540-ben. Innen a „csonkatorony” elnevezés, majd izléstelenül, nem eredeti anyagokat felhasználva és nem stílusa eredetiségében különböző korok építészeti toldozták-foldozták, utoljára Lux Kálmán restaurálta és egészítette ki faszkeretekkel 1920-ban.

Most egy ismeretlen kőépület áll előttem, egyáltalán nem az, mint amire emlékezem. Kérdezem is az épület tudósait, hol vannak a fa csigalépcsők és egyáltalán jó helyen járunk? Ó, igen, valóban ez a Salamon tornya, de itt soha nem volt falépcső. En bizonyára eltéveszttem valami más épülettel emlékeimben. No nem! Itt fa csigalépcsők voltak. Hihetetlenkednek nekem, de az egyik idősebb, csak azért, hogy megnyugtasson, mondja utána néz. Várjunk.

Boldog arccal jön vissza, igazam van, a nem túl öreg faépület 1950-ben leégett és ez a „legfrissebb kiadás” bizony nem hasonlít az eredetire, illetve a legújabb régire.

Van valami is ami nem változik? Nos, ez nem volt okos kérdés, persze, hogy van.

Boling Lucia